

ANALYSE FRA BØRNS VILKÅR • MARTS 2022

Børn med særlige behov trives dårligere i skolen end deres klassekammerater

Opsummering

Hvert tredje barn med særlige behov har sjældent eller aldrig lyst til at komme i skole. De oplever i højere grad end andre børn, at de ikke lykkes fagligt i skolen, og flere er bange for at blive til grin i deres klasse.

”Bange for ikke at være en del af fællesskabet”

”Det er svært at beskrive med ord hvordan man har det. Føler mig meget tom indeni. Jeg er bange for at miste dem jeg holder af og jeg er bange for ikke at være en del af fællesskabet”

Sådan fortæller en dreng med særlige behov, som går i 7. klasse, i en spørgeskemaundersøgelse gennemført af Børns Vilkår i 2021 blandt 2.672 børn i 4. og 7. klasse. Et af undersøgelsens formål er at bringe børnenes stemmer ind i debatten om skoletrivsel og inklusion. Børns Vilkår anbefaler på baggrund af undersøgelsen, at man gør op med individrettede forståelser af inklusion og sikrer, at blikket også rettes mod de fællesskaber og sammenhænge, barnet indgår i – uden at miste blikket for det enkelte barns trivsel.

BØRN MED SÆRLIGE BEHOV

I dette analysenotat benyttes begrebet ”børn med særlige behov”, som her dækker over børn, som selv har angivet, om de har en eller flere psykiatriske diagnoser. Børnene går alle i et alment skoletilbud og er i undersøgelsen blevet stillet spørgsmålet: ”Nogle børn har en sygdom, et fysisk handicap eller det, man kalder en diagnose. Har du ...?”. Børnene kunne angive flere svar. Dette notat omhandler børn, der har angivet mindst en af følgende kategorier: ADHD/ADD, Angst, Autisme, Depression, OCD. Børn med særlige behov udgør 9 pct. af de samlede besvarelser i undersøgelsen svarende til 243 børn.

Manglende trivsel og lyst til at gå i skole

Undersøgelsen viser, at omkring hvert tredje barn med særlige behov sjældent eller aldrig har lyst til at gå i skole. Det gælder 12 pct. af børnene uden særlige behov. 43 pct. af børnene med særlige behov svarer, at de altid eller for det meste er bange for at blive til grin i skolen, mens 21 pct. svarer, at de sjældent eller aldrig lykkes med at lære dét, de gerne vil i skolen. Blandt børnene uden særlige behov svarer hhv. 20 pct., og 8 pct. det samme.

Psykiske sygdomme og diagnoser øger risiko for fravær

Hvert tredje barn med særlige behov svarer, at de på grund af deres psykiske sygdom eller diagnose nogle gange ikke kan deltage i undervisningen. 58 pct. af børnene med særlige behov oplever mindst et par gange om måneden tristhed, nervøsitet eller vrede ved tanken om at skulle i skole. Dette gælder for 28 pct. af børnene uden særlige behov. 30 pct. af børnene med særlige behov spørger mindst et par gange om måneden de voksne derhjemme, om de må slippe for at tage i skole, selvom de ikke er syge, mens andelen er halvt så stor (14 pct.) hos børnene uden særlige behov.

En tredjedel af børn med særlige behov har lav livstilfredshed

Tallene fra undersøgelsen peger på, at en del af børnene med særlige behov kæmper med forskellige psykiske og sociale udfordringer og har fysiske symptomer på mistroivsel. I forhold til de psykiske og sociale udfordringer har 36 pct. lav livstilfredshed¹ og 28 pct. lavt selvværd². Blandt børnene uden særlige behov svarer hhv. 10 og 12 pct. det samme. 22 pct. af børnene med særlige behov svarer, at de føler sig ensomme, mens dette gælder for 6 pct. af den øvrige børnegruppe.

”Jeg har ikke lyst til at stå op om morgenen og føler ik at skolen lære mig noget som jeg skal bruge i fremtiden i forehold til hvad jeg gerne vil være”

Pige i 7. klasse

KORT OM UNDERSØGELSEN

Børns Vilkår gennemførte i foråret 2021 en spørgeskemaundersøgelse blandt 2.672 børn. Undersøgelsens resultater er repræsentative på køn, klassetrin, herkomst og region for skoleelever i 4. og 7. klasse i Danmark. Undersøgelsen belyser, hvordan børn i Danmark trives socialt og fagligt i skolen.

Undersøgelsen er lavet som en del af et partnerskab med fokus på skolefravær mellem Egmont Fonden og Børns Vilkår.

Børns Vilkår anbefaler

I 2012 kom lovændringen om inklusion med hensigten om, at flere børn skulle være en del af folkeskolen, samtidig med at elevernes faglighed skulle løftes og trivslen fastholdes. Det er dog langt fra alle børn, der er i trivsel, viser analysen fra Børns Vilkår. Børns Vilkår anbefaler derfor følgende:

01

Alle børn har ret til at være en del af fællesskab

Skolen skal tilpasses børnene og ikke omvendt.

Derfor skal det sikres, at skolerne har kompetencer og rammer til at skabe trygge fællesskaber, hvor alle børn deltager ligeværdigt i undervisningen og skolens sociale liv.

02

Tal om inkluderende læringsmiljøer i stedet for inklusionsbørn

Den måde, de professionelle taler om barnet på, kan være med til at stigmatisere og ekskludere barnet. Derfor skal fokus være på udvikling af inkluderende læringsmiljøer og ikke inklusion af enkelte børn eller grupper af børn.

03

Alle børn har ret til en helhedsorienteret indsats

Der skal gøres op med indsatser, der kun retter sig mod individet. Derfor skal det sikres, at blikket rettes mod de sociale og faglige fællesskaber og sammenhænge, som barnet er den del af.

04

Alle børn har ret til det rigtige skoletilbud

Skolerne skal have mulighed for tidligt og systematisk at handle på mistrivsel. Lærere og pædagoger må ikke stå alene med opgaven. Derfor skal kommunerne sikre, at skolerne har adgang til konkret rådgivning på opgaven, og at det tværfaglige samarbejde med både de sociale myndigheder og sundhedsmyndigheder styrkes.

05

Alle børn har ret til faglig udvikling

Alle børn uanset behov skal tilbydes den støtte og inspiration, de har brug for. Derfor skal børnene inddrages, så lærerne kan skabe meningsfuld undervisning for det enkelte barn.

06

Alle børn har ret til at blive set og hørt

Skolen skal sikre, at alle børn har gode relationer til de professionelle voksne, de er sammen med i mange timer hver dag.

Det skal gøres ved målrettet arbejde med de professionelle relations- og inddragelseskompetencer både i uddannelsen og i løbende opkvalificering.

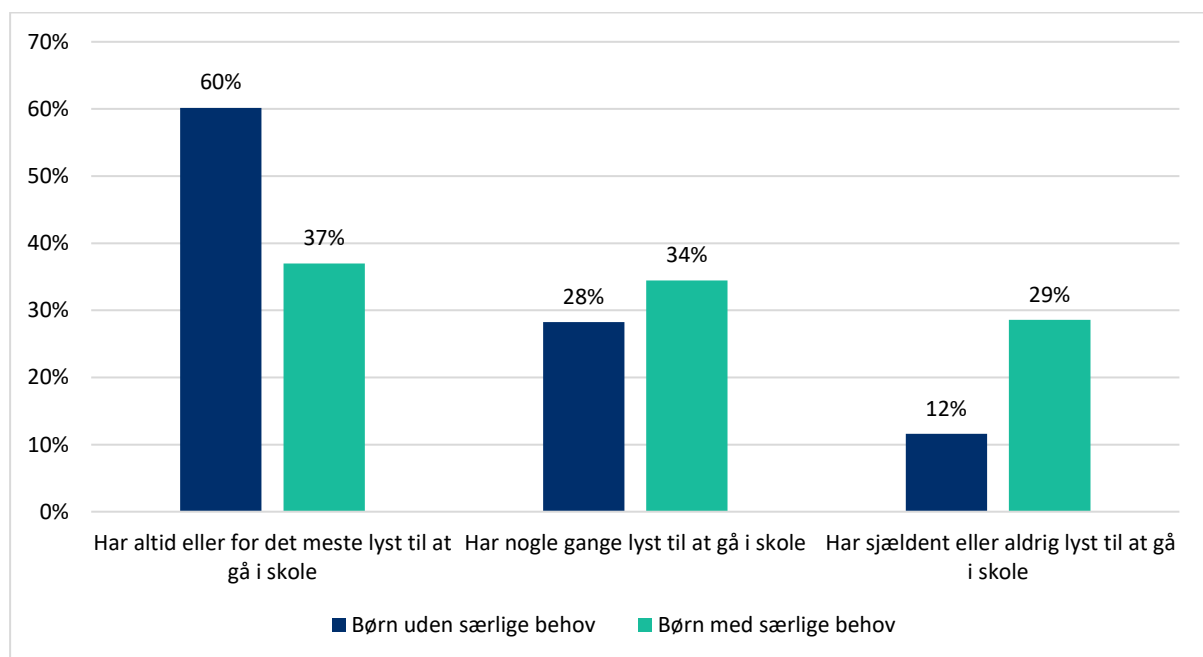
Lavere skoletrivsel blandt børn med særlige behov

Sammenlignet med andre børn oplever en større andel af børn med særlige behov, at de sjældent eller aldrig har lyst til at komme i skole. Derudover oplever flere, at de ikke lærer det, de gerne vil, i skolen, og en større andel er bange for at blive til grin i deres klasse.

Hvert tredje barn med særlige behov har manglende skolelyst

Der er stor forskel på, hvor stor en andel der har lyst til at gå i skole, når man ser på gruppen af børn med og uden særlige behov. 29 pct. af børnene med særlige behov svarer, at de sjældent eller aldrig har lyst til at gå i skole. Det gælder 12 pct. af børnene uden særlige behov.

Figur 1: Sammenhængen mellem lysten til at gå i skole og særlige behov

Antal svar (børn uden særlige behov) = 2.372. Antal svar (børn med særlige behov) = 238.

Figuren viser et kryds mellem børn med og uden særlige behov og spørgsmålet: "Hvordan har du det for tiden med at gå i skole?". Elever, der har svaret "Ved ikke", er frasortet.

Forskellige årsager til manglende skolelyst

"Nogle fra klassen kan mobbe mig fordi jeg går til ridning og det giver bare en dårlig dag. Klassen er meget larmende og det giver hovedpine og at man bare vil hjem"

Der er forskellige årsager til, hvorfor nogle børn med særlige behov sjældent eller aldrig har lyst til at komme i skole. Citatet ovenfor stammer fra en pige med særlige behov i 7. klasse, som skriver, at hun på grund af miljøet og støjniveauet i klassen ikke har lyst til at være i skolen. I undersøgelsen har vi spurgt børnene om, hvorfor de ikke har lyst til at komme i skole. Boksen herunder viser de 5 årsager, hvor der er størst forskel på, hvad børn med og uden særlige behov svarer.

FEM ÅRSAGER TIL MANGLENDE SKOLELYST, SOM I HØJERE GRAD VÆLGES AF BØRN MED SÆRLIGE BEHOV END AF BØRN UDEN

- At de er **trætte** (75 pct. mod 55 pct.)
- At de har **svært ved at følge med** i skolen rent fagligt (44 pct. mod 20 pct.)
- At de har det **svært derhjemme** (32 pct. mod 9 pct.)
- At de er **nervøse for en prøve/aflevering/fremlæggelse** (41 pct. mod. 27 pct.)
- At de **ikke har det godt i klassen** (29 pct. mod 18 pct.)

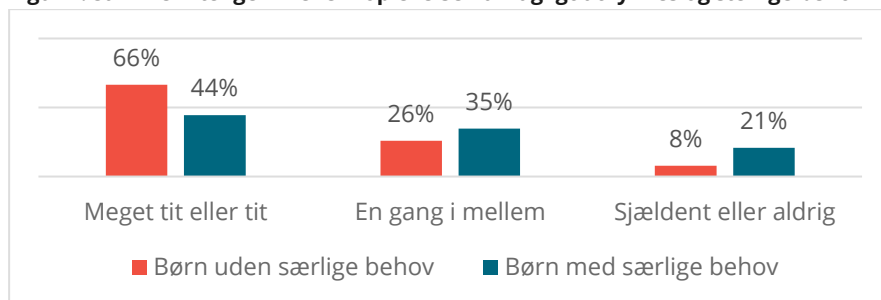
Antal svar (børn uden særlige behov) = 275. Antal svar (børn med særlige behov) = 68.

Børnene er blevet stillet spørgsmålet: "Hvordan kan det være, at du sjældent/aldrig har lyst til at gå i skole?", hvis de tidligere har svaret, at de sjældent eller aldrig har lyst til at gå i skole. Respondenterne har kunnet vælge flere svarkategorier.

Hvert femte barn med særlige behov mener ikke, at de lærer dét, de gerne vil

Fagligt trives børn med særlige behov ikke lige så godt som den øvrige børnegruppe. Hvert femte barn med særlige behov svarer, at de sjældent eller aldrig lykkes med at lære dét, de gerne vil, i skolen. Det er dobbelt så stor en andel som blandt andre børn, hvor det er under hvert tiende. 44 pct. af børnene med særlige behov oplever, at de meget tit eller tit lykkes med at lære dét, de gerne vil, hvor dette gælder 66 pct. af børnene uden særlige behov.

Figur 2: Sammenhængen mellem oplevelsen af fagligt at lykkes og særlige behov

Antal svar (børn uden særlige behov) = 2.324. Antal svar (børn med særlige behov) = 225.

Figuren viser et kryds mellem børn med og uden særlige behov og spørgsmålet: "Lykkes det for dig at lære dét, du gerne vil, i skolen?". "Ved ikke" er frasorteret.

VELLYKKET INKLUSION KRÆVER FOKUS PÅ KLASSENS MILJØ

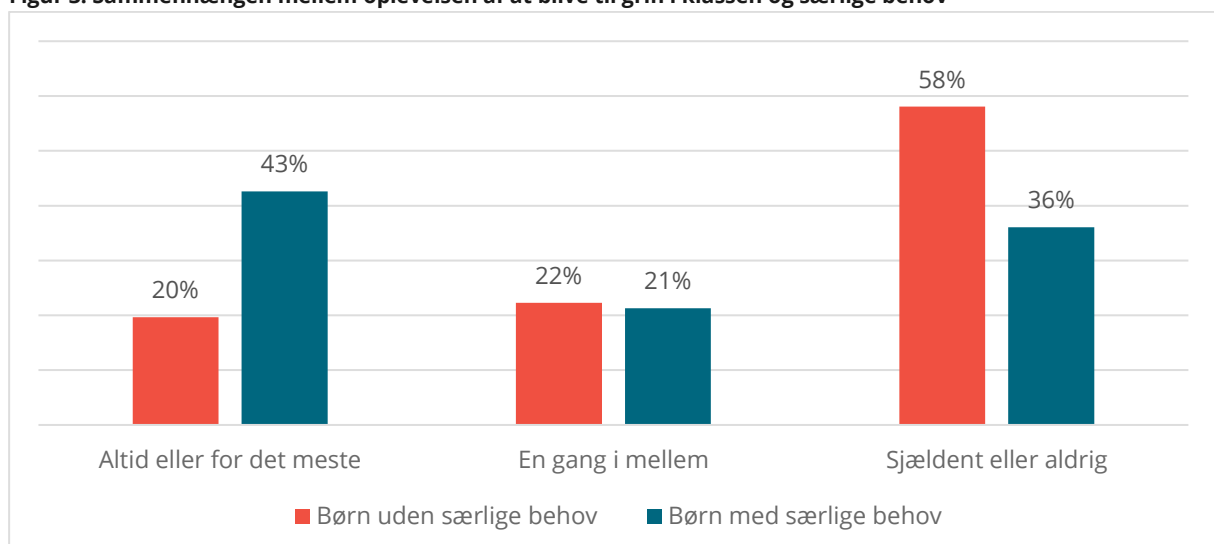
Det har en positiv betydning for inklusionen, at skolen har en overordnet målsætning for og en positiv holdning til inklusion af børn med særlige behov i almen skolen. Det er en af indsigterne fra en systematisk kortlægning af Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning. Det påpeges, at lærernes holdning til inklusion af børn med særlige behov er betydningsfuld for, hvor godt børn med særlige behov trives (Dyssegaard, Larsen & Tiftkci, 2013).

Når et barn med en psykiatrisk diagnose ikke trives i skolen, er det vigtigt at være opmærksom på andre årsager end deres diagnose. I stedet for at fokusere på enkelte børns funktionelle udfordringer er det vigtigt at skabe et læringsmiljø, som understøtter opmærksomhed og socialt samspil hos alle børn i klassen (Socialstyrelsen, 2015).

Dobbelt så stor andel er bange for at blive til grin

Dobbelt så stor en andel af børnene med særlige behov er bange for at blive til grin, når de er i deres klasse, sammenlignet med børn uden særlige behov. 43 pct. af børnene med særlige behov er altid eller for det meste bange for at blive til grin i klassen. Dette gælder for 20 pct. af børnene uden særlige behov. Ser vi på, hvor stor en andel af børnene der sjældent eller aldrig er bange for at blive til grin i klassen, gælder det kun 36 pct. af børnene med særlige behov, mens 58 pct. svarer dette blandt den øvrige børnegruppe.

Figur 3: Sammenhængen mellem oplevelsen af at blive til grin i klassen og særlige behov

Antal svar (børn uden særlige behov) = 2.334. Antal svar (børn med særlige behov) = 230.

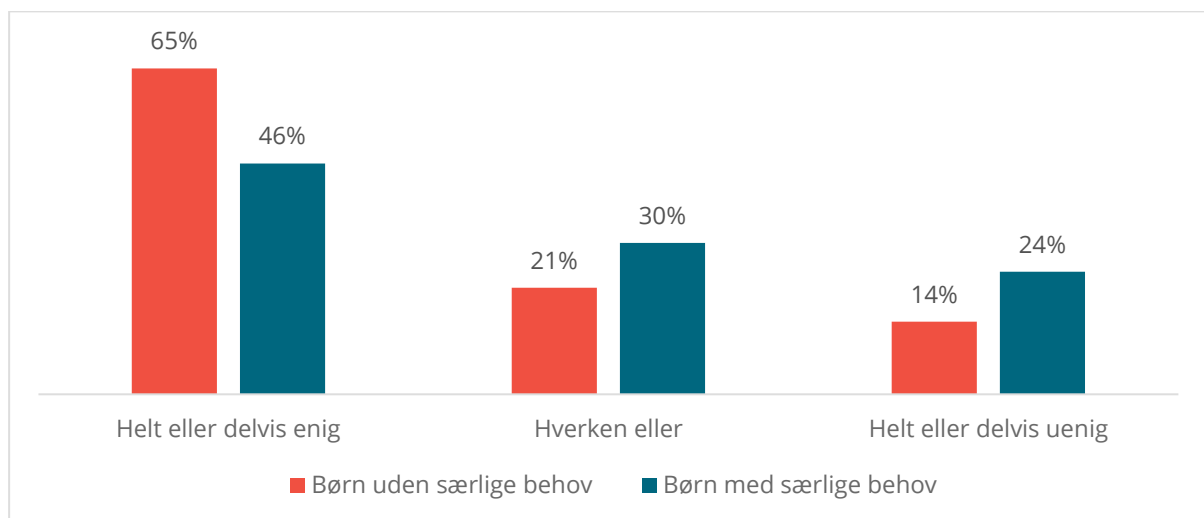
Figuren viser et kryds mellem børn med og uden særlige behov og spørgsmålet: "Er du bange for at blive til grin i klassen?". "Ved ikke" er frasorteret.

Oplever i højere grad mobning

"Jeg føler bare at jeg er dårlig som person og at ingen kan lide mig og at jeg bare er dum og nogle gange sider jeg bare for mig selv i skolen og jeg føler bare at der ikke er nogen der kan lide mig"

Sådan svarer en pige med særlige behov, som går i 4. klasse, i undersøgelsen. Pigen står i undersøgelsen ikke alene i forhold til at opleve et utrygt klasse miljø. 24 pct. af børnene med særlige behov er helt eller delvist uenige i, at man kan være den, man er i sin klasse uden at blive drillet eller mobbet. Blandt den øvrige børnegruppe svarer 14 pct. det samme. I undersøgelsen er der også spurgt direkte ind til børnenes oplevelse med mobning, og 35 pct. af børn med særlige behov angiver, at de er blevet udsat for mobning inden for de seneste fem år. Det gælder 16 pct. af børnene uden.

Figur 4: Sammenhængen mellem oplevelsen af at kunne være i sin klasse uden at blive drillet/mobbet og særlige behov

Antal svar (børn uden særlige behov) = 2.168. Antal svar (børn med særlige behov) = 210.

Figuren viser et kryds mellem børn med og uden særlige behov og spørgsmålet: "I min klasse kan man være den, man er, uden at blive drillet eller mobbet". "Ved ikke" er frasorteret.

"Jeg har det rigtig svært fordi jeg har elepsi og autisme og ADHD og angst. Har det svært med skolen"

13-årig dreng til BørneTelefonen

INKLUSION I FOLKESKOLEN

I 2012 blev der gennemført en lovændring omkring inklusion, som betød, at kommunerne fik mere fleksibilitet i forhold til at planlægge og tilpasse støtte til elever med særlige behov. Hensigten var, at flere børn skulle være en del af folkeskolen i stedet for at gå i specialskoler, men også at elevernes faglighed skulle løftes, samtidig med at deres trivsel blev fastholdt (SFI 2015:9).

Under halvdelen oplever, at deres lærer spørger dem, hvordan de har det

De fleste af børnene med særlige behov har positive relationer til deres lærere, men der er også nogle, som har en svækket relation.

41 pct. af børn med særlige behov er enige i, at deres lærer nogle gange spørger dem, hvordan de har det, mens 30 pct. af børnene er uenige.

Børnene med særlige behov er også blevet spurgt, om deres lærer gør noget for, at de har det godt i klassen. Hertil svarer 55 pct. af børnene, at de er enige i udsagnet. 10 pct. er uenige. Der er 63 pct. af børnene med særlige behov, som angiver, at de er enige i, at deres lærer lytter til dem, hvis de kommer med et problem. 12 pct. af børnene er uenige. Til sidst er der 70 pct. af børn med særlige behov, som er enige i, at deres lærer støtter dem og hjælper dem i skolen, når de har behov for det. 10 pct. af børnene er uenige.

”Kan ikke lide min skole fordi der er mange af mine lære som er ligeglad når en elev sidder og græder og fordi timerne nogen gange er for hårde med os som har nogen problemer fysisk”

Pige i 4. klasse

Øget fravær blandt børn med særlige behov

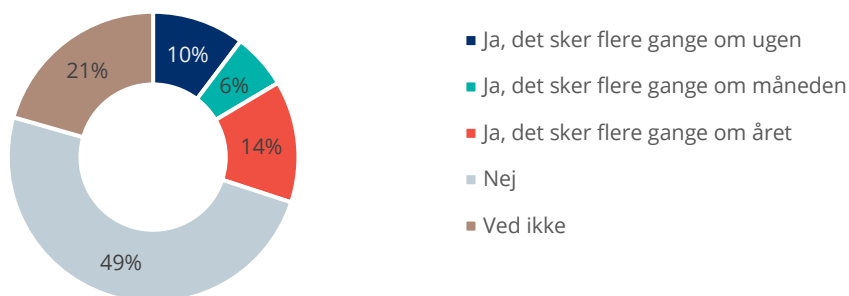
Undersøgelsen viser, at en del af børnene med særlige behov mister undervisning på grund af deres psykiske sygdom eller psykiatriske diagnose. Børn med særlige behov oplever i højere grad end andre børn at være nervøse, vrede og triste ved tanken om at skulle i skole. De spørger også i højere grad deres forældre, om de må blive hjemme fra skole, selvom de ikke er syge.

"Jeg har ikke overskud længere til det"

Sådan svarer en pige med særlige behov, som går i 7. klasse, til spørgsmålet om, hvorfor hun har haft meget fravær. For hvert tredje barn betyder det at have særlige behov, at de nogle gange ikke kan deltage i undervisning. 10 pct. af børnene med særlige behov svarer, at deres diagnose eller sygdom betyder, at de flere gange om ugen ikke kan deltage i undervisningen, for 6 pct. sker det flere gange om måneden og for 14 pct. flere gange om året.

Figur 5: Andelen af børn med særlige behov, som på grund af deres sygdom/udviklingsforstyrrelse nogle gange ikke kan deltage i undervisningen

Betyder din sygdom, diagnose eller handicap, at du nogle gange ikke kan deltage i undervisningen?

Antal svar: 243 børn. Figuren viser, hvad børn med særlige behov har svaret til spørgsmålet: "Betyder din sygdom, diagnose eller handicap, at du nogle gange ikke kan deltage i undervisningen?".

BØRN HAR RET TIL EN GOD SKOLEGANG

Børnekonventionen, artikel 29 (1a):

"1. Deltagerstaterne er enige om, at uddannelsen af barnet skal have til hensigt at:

(a) udvikle barnets muligheder i relation til personlighed, evner og psykiske og fysiske formåen fuldt ud."

Ifølge Institut for Menneskerettigheder er retten til en grundlæggende uddannelse en fundamental menneskeret for børn. Børn med handicap har ret til at blive undervist i et inkluderende undervisningsmiljø – de har ikke blot ret til uddannelse, men også til inklusion (Institut for Menneskerettigheder 2017:7).

Børn med særlige behov oplever i højere grad svære følelser i forhold til at komme i skole

Børnene med særlige behov oplever i højere grad tristhed, nervøsitet eller vrede mindst et par gange om måneden, når de tænker på at skulle i skole. Det gælder for 58 pct. af børnene med særlige behov mod 28 pct. af den øvrige børnegruppe.

30 pct. af børnene med særlige behov har spurgt de voksne derhjemme, om de må slippe for at tage i skole, selvom de ikke var syge, mindst et par gange om måneden. Det gælder for halvt så stor en andel (14 pct.) af børnene uden særlige behov.

”Før sommerferien udviklede jeg en depression og var ikke i skole/deltog ikke i onlineundervisning i flere måneder. For nogle dage siden var der en som skrev anonymt, at ingen kunne lide mig. Jeg blev selvfølgelig rigtig ked af det og er bange for at komme tilbage. Jeg er bange både for mit faglige niveau, siden jeg ikke har været i skole og min trivsel. Jeg vil virkelig ikke udvikle en depression igen”

13-årig pige til BørneTelefonen

DET VISER SAMTALER PÅ BØRNETELEFONEN: TRIVSEL I SKOLEN ER ET TEMA I FLERE SAMTALER MED BØRN, SOM FORTÆLLER OM PSYKISKE LIDELSER/DIAGNOSER

Blandt de børn, der kontaktede BørneTelefonen i 2021, og hvor samtalen også handlede om psykiske lidelser/diagnoser, fortalte 7,4 pct. om trivsel i skolen. Det gjaldt for 6,2 pct. af alle rådgivningssamtaler på BørneTelefonen. 1,1 pct. af de samtaler, hvor børnene fortalte om psykiske lidelser, handlede også om skolefravær, mens det gjaldt 0,3 pct. af alle rådgivningssamtaler med børn.

Alle rådgivningssamtaler om psykiske lidelser/diagnoser i 2021 (N = 2.029).

Alle rådgivningssamtaler på BørneTelefonen (N = 50.615).

Børn med særlige behov føler sig mere ensomme og har lavere livstilfredshed

Børn med særlige behov har i højere grad lavt selvværd, lav livstilfredshed og føler sig mere ensomme end børn uden særlige behov. En større andel oplever derudover ugentlige symptomer på mistrivsel som for eksempel hovedpine, ondt i maven og nervøsitet.

”Jeg føler mig ensom, og at jeg ikke duer til noget, jeg føler sådan her næsten hver dag...”

Pige i 7. klasse

Større andel med lavt selvværd, lav livstilfredshed og følelsen af ensomhed

Blandt børnene med særlige behov oplever 28 pct. lavt selvværd, mens dette kun gælder for 10 pct. af børn uden særlige behov. Af børnene med særlige behov har 36 pct. lav livstilfredshed, og 22 pct. føler sig ensomme. Det gælder for hhv. 12 og 6 pct. af børnene uden særlige behov.

Det viser samtaler på BørneTelefonen: 18 pct. af samtalerne om psykiske lidelser/diagnoser handler også om selvmordstanker

I de samtaler, som handlede om psykiske lidelser/diagnoser, er der en højere andel, der også handler om temaer som selvmord, selvskadende adfærd og stress sammenlignet med alle rådgivningssamtaler på BørneTelefonen. 18 pct. af samtalerne handlede om selvmordstanker eller -forsøg og 13 pct. om selvskadende adfærd. Dette gælder for hhv. 7 pct. og 5 pct., når vi ser på alle rådgivningssamtaler på BørneTelefonen. Ensomhed og stress/præstationsangst fylder også hos en større andel af de børn, hvor samtalen også handlede om psykiske lidelser/diagnoser. Disse temaer blevet bragt op i 6 og 4 pct. over for 4 og 2 pct., når man ser på alle rådgivningssamtaler på BørneTelefonen.

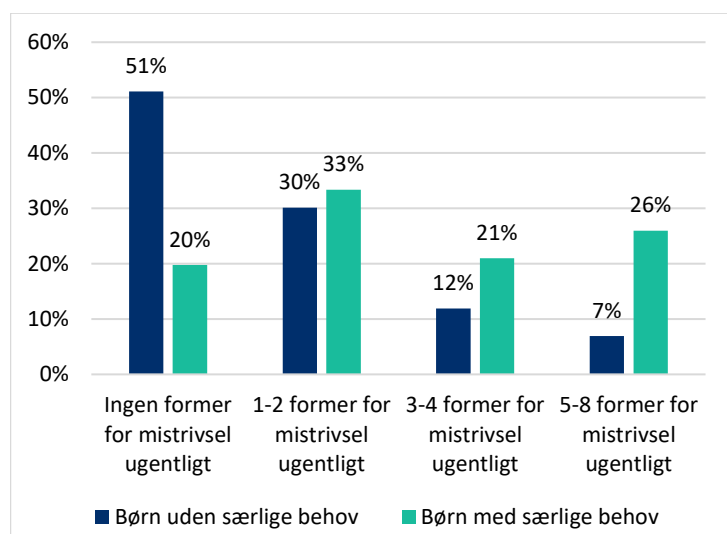
Alle rådgivningssamtaler om psykiske lidelser/diagnoser i 2021 (N = 2.029).

Alle rådgivningssamtaler på BørneTelefonen (N = 50.615).

Større andel med ugentlige symptomer på mistrivsel

I undersøgelsen er der blevet spurgt ind til, om børnene har oplevet en eller flere mistrivselssymptomer, som kan være både fysiske og psykiske. 26 pct. af børnene med særlige behov svarer, at de har 5-8 mistrivselssymptomer ugentligt, mens 21 pct. har 3-4 symptomer. Hos den øvrige børnegruppe er andelen markant lavere på hhv. 7 og 12 pct.

Figur 6: Sammenhængen mellem mistrivselssymptomer og særlige behov

MISTRIVSELS-INDIKATORER

FYSISKE SYMPTOMER:

- Hovedpine
- Mavepine
- Ondt i ryggen
- Svimmel

PSYKISKE SYMPTOMER:

- Ked af det
- Irritabel/dårlig humør
- Nervøs
- Svært ved at falde i søvn

Antal svar (børn uden særlige behov) = 2.429. Antal svar (børn med særlige behov) = 243.

Figuren viser et kryds mellem at have eller ikke have særlige behov og ugentlig mistrivsel. Elever, der har svaret "Ved ikke", er frasorteret. Til at måle mistrivselssymptomer er anvendt 8 indikatorer. Se boks, og læs mere under metode.

"Jeg er ked af det nogle gange, men det er ikke at jeg har en som sådan grund til det. Jeg bliver oftest nervøs og urolig om, hvordan jeg fremstår eller hvad andre tænker om hvad jeg gør, selvom at jeg godt selv hvad at jeg tænker alt for meget over det"

Pige i 7. klasse

Metode

Analyserne i dette analysenotat baserer sig på to datakilder – en spørgeskemaundersøgelse besvaret af børn fra Børns Vilkårs børnepaneler samt registreringer af BørneTelefonens frivillige efter samtaler med børn og unge.

Om spørgeskemaundersøgelsen

I perioden 20. maj til 25. juni 2021 har 2.672 elever i 4. og 7. klasse besvaret et elektronisk spørgeskema udsendt af Børns Vilkår. Børnene, som har besvaret spørgeskemaet, er en del af Børns Vilkårs seneste børnepanel, som består af skoleklasser i hele landet. Det seneste panel er etableret i efteråret 2020 gennem en stratificeret udvælgelse, som sikrer repræsentivitet på skoleniveau på forskellige parametre, for eksempel skolestørrelse og elevsammensætning. Formålet med skolepanelet er, at 280 skoleklasser skal deltage i panelet i over tre år.

Tabel 1: svarprocent på klasse og elevniveau

Klassetrin	Antal klasser i panelet	Antal klasser, der har svaret	Antal mulige besvarelser	Antal faktiske besvarelser	Svarprocent på klasseniveau	Svarprocent på elevniveau
Fjerde klasser	145	72	3074	1380	50 %	45 %
Syvende klasser	138	66	2926	1294	48 %	44 %
I alt	283	138	6000	2674	49 %	45 %

I figuren fremgår det, at svarprocenten på klasseniveau er ca. 49 pct, mens svarprocent på elevniveau er 45 pct.

Repræsentativitet i spørgeskemaundersøgelsen

Vi har sammenlignet analyseudvalget med populationsdata hentet fra Danmarks Statistik på en række centrale parametre; køn, klassetrin, region og herkomst.

Samlet set er elevbesvarelserne i skolepanelet repræsentative på køn og delvist på region (Sjælland og Midtjylland) samt for gruppen af indvandrere. På klassetrin afviger analyseudvalget fra populationen. Det samme gælder for nogle af regionerne (Hovedstaden, Syddanmark og Nordjylland) samt for gruppen med dansk oprindelse og efterkommere. Da forskellene mellem analyseudvalget og populationen er små, har vi valgt ikke at vægte data i analyserne, da dette kan medføre andre problematikker, idet vi ikke kender alle karakteristika ved den population, vi undersøger. Tabel 2 viser testresultaterne, der er gennemført ved hjælp af z-tests med et fastsat signifikansniveau på 80 pct. og en kritisk værdi på $\pm 1,28$.

Alle sammenhænge fra panelundersøgelsen er testet ved hjælp af X2. Kun statistiske signifikante sammenhænge ($p < 0,05$) indgår og omtales i disse analyser.

		Analyseudvalg		Population		Z-værdi	P-værdi
		Antal	Andel	Antal	Andel		
Køn*	Drenge	1327	50,1%	66.626	50,8 %	-0,68	0,50
	Piger	1320	49,9%	64.550	49,2 %	0,68	0,50
	Total	2647	100%	131.176	100%		
Klassetrin	4. klasse	1380	51,6%	65163	49,7%	2,00	0,05
	7. klasse	1292	48,4%	66013	50,3%	-2,00	0,05
	Total	2672	100%	131.176	100%		
Region**	Hovedstaden	686	26,3%	40.121	30,6%	-4,76	<0,01
	Sjælland	367	14,1%	19.127	14,6%	-0,74	0,46
	Syddanmark	771	29,6%	28.293	21,6%	9,96	<0,01
	Midtjylland	627	24,1%	30.777	23,5%	0,73	0,47
	Nordjylland	156	6,0%	12.858	9,8%	-6,57	<0,01
	Total	2607	100%	131.176	100%		
Herkomst***	Dansk oprindelse	2346	89,3%	114928	87,6%	2,63	<0,01
	Indvandrere	125	4,8%	6485	4,9%	-0,35	0,73
	Efterkommere	155	5,9%	9763	7,4%	-3,01	<0,01
	Total	2626	100%	131.176	100%		

*Der er i undersøgelsen 25 elever, som har angivet "anden kønsidentitet" på spørgsmålet om køn. Denne gruppe indgår ikke i repræsentativitetstesten.

**Der er i undersøgelsen 65 elever, hvor der ikke findes data om geografi. Denne gruppe indgår ikke i repræsentativitetstesten.

***Der er i undersøgelsen 46 elever, der har angivet "ved ikke" på spørgsmålet om eget eller mors fødeland. Denne gruppe indgår ikke i repræsentativitetstesten.

Eksplorative interviews og pilottest

I forbindelse med designet af spørgeskemaet er der gennemført fem interviews med i alt 11 børn fra 4. og 7. Klasse. Interviewene har blandt andet handlet om forskellige skolerelaterede emner.

Derudover er der foretaget to pilottests af spørgeskemaerne i hhv. en 4. og 7. klasse.

Spørgeskemaet er opsat i Børns Vilkårs surveydesign, som er udviklet og tilpasset børnenes alder og med fokus på at sikre høj svar kvalitet og at øge børnenes motivation. Systemet har blandt andet en oplæsningsfunktion, så skoleelever med læsevanskeligheder kan få oplæst alle spørgsmål og svar.

Måling af indikatorer for mistrivsel, selvværd og livstilfredshed

MISTRIVSEL

Mistrivsel måles på baggrund af otte symptomer, som barnet skal opleve mindst én gang om ugen. De otte symptomer på mistrivsel er: hovedpine, mavepine, ondt i ryggen, ked af det, irriteret/i dårligt humør, nervøs, svært ved at falde i søvn og svimmelhed. Eleverne har fået følgende svarmuligheder: "Næsten hver dag", "Mere end en gang om ugen", "Næsten hver uge", "Næsten hver måned" og "Sjældent eller aldrig". Spørgsmålene er efter aftale med SDU lånt fra Skoleundersøgelsen, som er det danske bidrag til det internationale forskningsprojekt "Health Behaviour in School-aged Children" (HBSC). Spørgsmålene kaldes internationalt "The HSBC Symptom Check List".

SELVVÆRD

I vores måling af selvværd har vi anvendt to indikatorer, som er inspireret af Rosenberg's Self-Esteem Scale (Rosenberg, 1965): "Jeg er for det meste tilfreds med mig selv" og "Nogle gange føler jeg, at jeg ikke duer til noget". Underspørgsmål 2 er modereret en smule (før: "føler, jeg er noget værd"). Respondenterne har kunnet svare følgende: helt enig, delvist enig, hverken eller, delvist uenig og helt uenig.

LIVSTILFREDSHED

I vores måling af livstilfredshed har vi anvendt Cantrills Ladder, hvor respondenterne bliver stillet spørgsmålet: "Her er en stige. Trin 10 betyder 'Det bedst mulige liv' for dig, og trin 0 betyder 'Det værst mulige liv' for dig. Hvor på stigen synes du selv, du er for tiden?". På denne type skala kan værdierne 0-5 betegnes som 'lav livstilfredshed', 6-8 som 'moderat livstilfredshed' og 9-10 som 'høj livstilfredshed'.

Om data fra BørneTelefonen

De frivillige rådgivere på BørneTelefonen registrerer en lang række informationer om hver enkelt rådgivningssamtale, de har med et barn eller en ung. BørneTelefonen består af fem forskellige platforme, hvor børn og unge kan kontakte en frivillig rådgiver eller andre børn og unge. De fem platforme er: Telefonen, Chatten, SMS, Brevkassen og Børn hjælper Børn.

I dette analysenotat anvendes data fra alle BørneTelefonens platforme fra 2021. Den primære henvendelsesårsag, der er udvalgt til brug for denne analyse, er 'Psykelige lidelser/diagnoser', som relaterer sig til barnet, der kontakter BørneTelefonen.

I 2021 var der i alt 50.615 rådgivningssamtaler. Ud af disse samtaler var der 2.2029, hvor en frivillig rådgiver registrerede, at samtalen handlede om psykiske lidelser/diagnoser.

Litteratur

Amilon, A. (red) (2015): Inkluderende skolemiljøer – elevernes rolle, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

Bekendtgørelse af FN-Konventionen af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder (*1). Fundet d, 14.02.2022 på:
[Børnekonventionen FN \(retsinformation.dk\)](https://retsinformation.dk)

Dyssegaard, C. B. m.fl. (2013): Effekt og pædagogisk indsats ved inklusion af børn med særlige behov i grundskolen : Systematisk review. København

Jørgensen, M. H og L. Tuxen (2015): Enkle redskaber til inklusion - En guide til lærere og pædagoger med elever med udfordringer i forhold til opmærksomhed og socialt samspil, Socialstyrelsen

Nielsen, N. og P. Vigild. (2017): Retten til uddannelse, Institut for menneskerettigheder

Rosenberg M. (1965): Society and the adolescent self-image. Princeton, NJ: Princeton University Press

Noter

¹ Livstilfredshed er målt ved hjælp af Cantrills ladder. Læs mere om dette under metode.

² Selvværd er målt ved hjælp af Rosenberg's Self-Esteem Scale. Læs mere om dette under metode.

Kolofon

Marts 2022

Analyseansvarlig: Kristine Dyhr Berentz

Tekst og analyse: Kristine Dyhr Berentz, Sofie Stage og Nana Riget Nielsen

Undersøgelsen er gennemført som en del af et partnerskab med Egmont Fonden om at nedbringe bekymrende skolefravær.